

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus V. De Desitione Privilegii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

adoptivi solent comprehendi; & servus, factus ingenuus, nomine etiam ingenui intelligitur; legitimatus, nomine legitimi: quia videlicet hi omnes participant dispensationes in gratiam ingenuorum & legitimorum à jure factas, unde lex loquens propriis verbis de casu vero, extenditur etiam ad fictum, ut in exemplis allatis constat.

1209 Si petas 2. an privilegium ob similitudinem, vel majorem rationem extendatur ad alios casus, vel personas, quam expressas? R. negativè; quia tota vis privilegii pendet ab intentione concedentis expressa, vel significata verbis; ita Castropal. cit. p. 13. contra Sanchez l. 8. D. 1. à n. 33. qui eam extensionem concedit in favorabilibus. 1. Quando concessio exprimit rationem concedendi. 2. Quando favor inducitur à lege, vel canone. Ratio autem est, ex Suarez. l. 6. de legib. c. 3. n. 10. quia extensio, quæ fit tantum per similitudinem rationis, *purè extensiva est*; ergo non est licita. Consequentia conceditur passim, & sanè, cum mens seu voluntas legislatoris sit ratio formalis, & constitutiva legis, quidquid ea voluntate non clauditur, non clauditur etiam lege, ac proinde in ejus obligationem non cadit. Antecedens est etiam manifestum; quia *sola similitudo rationis non ostendit aliquid comprehendendi voluntate legislatoris*: potuit enim ille circa unum aliquid ordinare, & non circa aliud pro arbitrio; imò aliqua ratio potest occurrere, propter quam velit illud fieri Princeps, & non aliud simile, et si appareat similis ratio aliud præcipiendi; quia ratio sola non constituit jus aut legem, nisi accedat legislatoris voluntas: alioqui non posset, etiam si vellet, impedire legislator, ne lex extenderetur secundum totam amplitudinem rationis, hoc est ad ea omnia, in quibus similis ratio reperietur; quia similem rationem in quibusdam inveniri, est quid illis intrinsicè, & à legislatore independens, hoc tamen nullus dixerit, cum totam suam efficacitatem obligandi lex summatà voluntate ferentis illam: atqui non constat in hoc casu de legislatoris mente, cum ea nulla ratione verbis significetur; & quamvis non dicat, se nolle eum casum, ad quem fit extensio, non dicit etiam se vellet illum. Ad obligationem autem inducendam opus est positivà voluntate, & non tantum negativà, ut ita dicam, seu opus, Principem statuere, non autem contrarium non statuere. Si dicas: Ratio similitudinis

est sufficiens signum voluntatis in Superiore. R. negando dictum; jam enim ostensum est posse Principem pro arbitrio circa unam materiam, & non circa aliam illi similem, quidpiam statuere; ut taxare pretium panis, & non vini; imponere tributum pro aliquo genere mercium, & non pro alio; et si aquæ utiles, aut extraneæ, aut expetita sint. Atque hæc ratio procedit circa omnes leges odiosas & favorabiles, correctorias & non correctorias, quoad vim decretivam, & obligationem in conscientia, seu vim præceptivam, aut prohibitivam.

ARTICULUS V.

De Desitione Privilegii.

PRivilegium duobus modis desinere potest. Primò quasi ab intrinsicè per desitionem causarum conservantium, *finalis* nempe, & *effectiva*, à quibus in suo esse pendere videtur; adeoque cessatione causæ finalis, vel morte concedentis, aut privilegiati; Secundò per actum quasi intrinsicè corruptentem, qui esse potest tantum, vel per renunciationem privilegii, vel revocationem Superioris: Si autem privilegium sit concessum ad certum tempus, vel sub certa conditione, illo elapso, vel hæc non purificatâ, privilegium cessare, clarum est. Not. tamen, quòd conditio se tenere potest, vel ex parte concessionis, vel ex parte privilegii, vel ex parte usus, & exercitii ejus. Si tenet se ex parte concessionis (ut *libero te à decimis, si Episcopus consenserit*) præstito semel hoc consensu, privilegium stat, esto postea consensus Episcopi deficiat; si tenet se ex parte privilegii, concedens indicat, se privilegium concedere, quàm diu conditio extat, & non ultra, ut eximo te à jurisdictione Episcopi, *si sis Monachus*. Idem enim est, ac, *quàm diu fueris Monachus*: si tenet se ex parte usus, & conditio facile possit redire, eâ pereunte privilegium non perit, sed solum suspenditur. Hinc:

Quares 1. an, & quomodo privilegium desinat cessatione causæ finalis? R. 1. privilegium gratuitum, quando est purus favor, & nulli alteri derogat, non cessat desinente causâ, quæ movit adæquatè principem ad ejus concessionem; quia non pendet ab ea causâ *in conservari*: semel enim concessum beneficium principis manet, et si ratio, quæ ad primo conferendum

dum impulit, non maneat; prior enim voluntas fuit absoluta, & non conditionata, neque proinde à futuro eventu, aut motivi mutatione, aut permanentia pendens.

1212 **R. 2.** Privilegium, quòd unico actu consummatur, etsi rigorosum sit, juri communi, vel privato alterius derogans, non perire desinente causa; quia jam privilegium transiit, ac proinde irrevocabile est, sicut & actus prateritus v.g. legitimatus est aliquis, aut habilis redditus ad aliquem actum, actione principis privilegiantis: jam verò habilis redditus est, neque est, cur suam habilitatem amittat, cessante motivo, quod impulit, principem ad ipsum ex privilegio habilitandum. Quod intelligo etsi nondum actum, ad quem habilitatus est, exercuerit; nam in ea executione est tantum *usus privilegii*, non *ipsum privilegium*, quod jam suum proximum actum habuit, ut alias dixi de dispensatione, quam imitatur hoc privilegium; atque id à fortiori valet in privilegio, quo confertur potestas ad unicum tantum actum: nam eo actu posito jam consummatum est totum privilegium, & prateriit, neque proinde amplius revocabile est, ac proinde multò minus pendet à permanentia sui motivi.

1213 **R. 3.** Ut privilegium, quod habet tractum quendam successivum, desinat in ordine ad futuros actus, causa ejus debet è contrario, & non tantum negativè desinere, neque ad aliquod tempus, sed in perpetuum: posita autem cessatione contraria, & perpetua causa, cessat. Utraque pars hujus conclusionis perspicua est ex notitia terminorum: causam enim *cessare contrariè*, est, usum privilegii, fieri ob mutationem materiae, & circumstantiarum, illicitum: *Cessare è contrario*, est, causam, quæ principem inducit non amplius subsistere, quamvis nihilominus privilegii usus nullam injustitiam, aut turpitudinem continet: tunc autem dico non desinere privilegium; v.g. domus religiosa ratione paupertatis à solvendis decimis libera per specialem concessionem, etiam ubi abundat opibus, retinet duo beneficia, quæ simul possidere licebat, ob insufficientiam unius eorum ad sustentandum, & etiamsi alterius proventus crescant, retineri tamen possunt vi prioris concessionis: quia in his, & similibus ex cessatione causæ non est fa-

ctum iniquum privilegium. Non est igitur, unde dicamus cessasse: quia non fuit datum conditionatè, ut duraret quamdiu ea causa duraret; Sed simpliciter ex tali causa, cui alligatum deinde non est *in suo conservari*, aut ex natura rei, aut ex voluntate concedentis, quam constat potius fuisse absolutam, neque ex ulla juris dispositione: qua ratione alibi dixi legem non desinere ex cessatione negativa causæ ejus in particulari.

Et sanè, quis dicat foeminam, quæ 1214 in voto castitatis dispensata est propter incontinentiæ periculum, tanquam unicam, & adæquatam causam, etiam indulto expressam, ubi contracto matrimonio, cessatione solà debiti cessat totum illud periculum, teneri non petere, quod tamen dicendum esset? nam ut se habet totum ad totum, ita pars ad partem. Si igitur causam totius cessante cessat totum, cessabit etiam pars illius causam desinente. Deinde, si fuerit illa foemina absolutè dispensata ad nubendum sine ulla limitatione, poterit prioribus nuptiis dissolutis iterum nubere, alioquin nihil amplius daret dispensatio absoluta voti castitatis *ad nubendum*, quam dispensatio *ad nubendum semel*, & tamen viduari potest eà ætate, aut in eo statu, in quo propter varias circumstantias nullum sit amplius periculum incontinentiæ, quod fuerat unica causa hujus dispensationis. Quod si id valeat in dispensatione, multò magis in privilegio, & sicut, qui debitori remisit debitum ob paupertatem, ubi ille in pinguiorem fortunam rediit, suum debitum repetere nequit, ita ubi Princeps debitum & obligationem remisit, eam deinde non contrahit iterum subditus, nisi per novam legem, & revocationem privilegii revocetur, quod tamen facere nequit creditor debitori.

Ratio à priori est, quia conservatio 1215 privilegii est tantum permanentia juris per illud acquisiti, non autem aliqua actio concedentis, quæ per mutationem causam, facta sit illicita, sicut fuisset prima concessio, si nullam habuisset causam: hæc enim conservatio veluti positiva, & influxus concedentis, & conservantis fictitius est. Neque dicas, datam esse primam concessionem cum illa conditione virtuali, *ut solum duret durante causa*, quia seclusa eà conditione fuisset illicita prima concessio: id enim falsum est; quia sicut multa illicite fiunt;

fiunt; quæ tamen licitè conservantur in esse: ita etiam multa aliquando licitè conservantur, quæ tunc licitè primò fieri non possent: & ita privilegium, quod modo licitè durat, non licitè eo ipso tempore, quo durat, primò concederetur; decet enim Principis beneficium esse mansurum, & causâ præterita sufficere potuit ad dandum privilegium perpetuum.

1216 **Quæres 2.** an desinat privilegium per mortem concedentis? **R.** privilegium semel ritè comparatum, & non restrictum ab ipso concedente ad tempus vitæ, non amitti morte concedentis etiam re integrâ, ut habetur *c. si super gratia*, de officio delegati, in 6. & *c. si cui*, 36. eod. Et sanè privilegium non solvendi, aut exigendi decimas, eligendi confessarium, aut audiendi confessiones, licet hoc posterius deroget juri communi, & auctoritati Ordinariorum non expirant morte dantis eas facultates, quod de casu posteriori ostendunt Suarez tom. 4. in 3. p. d. 26. 53. & Sanchez lib. 8. de matr. d. 28. n. 72. & 75. Ut autem intelligas, quando privilegium censeatur ritè comparatum? Notandum 1. gratiam aliquando dici factam, aliquando faciendam. Not. 2. gratiam alicujus facultatis concessivam, aliquando respicere solum illum, cui talis facultas conceditur, quin sit in favorem tertii directè, aliquando verò concedi directè in favorem tertii. Not. 3. quandoque concedi graciosè facultatem aliquam ad usum indefinitum, tam quoad personas, quam quoad rem præstandam (ut concedo tibi facultatem absolvendi, quemcunque petentem, à casibus Pontifici reservatis) aliquando autem ad usum circa certam & determinatam, atque designatam personam, vel rem; ut concedo tibi facultatem providendi Titio de beneficio. A. Not. 4. hoc postremum posse dupliciter fieri. 1. ut delegato maneat liberum providere, vel non providere Titio de tali beneficio. 2. ut ei non sit liberum, sed eligatur tanquam necessarium, & obligatum instrumentum ad conferendam alteri gratiam commissam, quibus positis:

1217 **Dicendum,** privilegium tunc censei ritè comparatum, sic ut morte concedentis non expiret, quando gratia ex juris dispositione jam est facta; non autem quando adhuc non est facta, sed facienda; ita Sanchez l. 8. de matr. d. 28. n. 48. Censeatur autem gratia facta. 1. Si totus quan-

tus favor consistit in prima concessione, & non in aliqua delegatione; Sic Gibalin. tom. 2. de scientia canonica, l. 7. c. 7. n. 8. atque adeo, quando conceditur independentè ab eo cui faciendâ committitur. 2. Si facultas delegetur indefinitè respectu personarum, ut colligitur ex *c. si cui* 36. de præbend. in 6. & hoc procedit esto delegans moriatur re adhuc integra, hoc est antequam delegatus usus sit facultate sibi concessâ. 3. Quando ei, per quem faciendâ est, non præcisè mandatur, ut faciat, sed in ejus favorem directè potestas faciendâ conceditur; ita Suarez l. 8. de legib. c. 31. n. 18. aliud est, si directè in favorem tertii, sicut etiam si facultas delegetur ad usum delegato liberum circa personam determinatam; tunc enim gratia est faciendâ, & morte delegantis perit, si hoc contingat re adhuc integrâ, ut dicitur in *fin. dicti c. si cui*, intellige autem, si facultas ea concessâ sit non in favorem delegati, sed illius tertii designati.

Si facultas designetur ad usum necessarium, & obligatum circa personam determinatam, præcisè in hujus favorem ipsa tamen forma rescripti directè fertur ad delegatum, Censet Sanchez, Castropalaeus, & Garcia apud Haunold. tom. 1. de Just. tr. 1. c. 1. controverf. 5. n. 233. esse gratiam factam, atque adeo non expirare morte concedentis. Hanc opinionem censet Haunoldus esse turam; esto ipse judicet probabilius esse quòd regulariter sit gratia solum faciendâ, atque adeo illam, si concedens moriatur re integrâ, hujus morte finiri, quia licet in tali casu delegatio gratiofa conjuncta sit cum necessitate, & obligatione v. g. dispensandi, illa tamen necessitas, quæ delegato imponitur, transit in mandatum; at mandatum morte mandantis re adhuc integrâ expirat; ergo. Deinde in cit. *c. si cui*, dicitur, quòd quando alicui mandatur *provisio certa persona faciendâ*, non ob suam, sed ejus, cui provideri mandatur, gratiam, vel favorem, illa expiret omnino, si concedens re integra moriatur. Merito tamen ab illa Haunoldi opinione excipitur potestas absolvendi concessâ, quæ sive dirigatur ad Confessarium, sive ad poenitentem, semper est gratia facta; quia iudicium poenitentiae semper est magis gratiae, quàm justitiæ. Si autem rescriptum directè alloquatur privilegiandum, conceden-

redendo illi facultatem aliquam, jam est gratia facta, licet ea facultas indigeat ad executionem aliquam cooperatione delegati; ut, si concedatur facultas confitendi confessario, quem ipse sibi elegerit. Cum enim accessorium sequatur suum principale, & in hoc casu delegatus sit accessorium, gratia etiam in illo firma erit, cum firma sit in principali.

1219 Præter dicta not. adhuc ex Sanchez D. 8. n. 80. quod, licet opinio Haunoldi de qua n. 1218. sit communior; valde tamen etiam probabile sit, quamlibet facultatem concessam alicui ad effectum causandum in alio, esse gratiam factam illi, cui talis facultas est data, etiamsi ex speciali intentione ad alium referatur, atque adeo non extinguatur morte concedentis, nisi in duobus casibus ex constitutione juris; primus est in materia ambitiosa, qualis est beneficiorum. c. *si cui nulla* de præbend. in 6. & c. *si super gratia*, de offic. & potest. Jud. delegat. in 6. Alter est in materia fori contentiosi, quo etiam reducuntur contractus, & negotia humana. Ad hoc autem, ut gratia concessa sit firma; nec ad libitum, & sine causa sit revocabilis, requiritur acceptatio ejus, cui gratia offertur; non tamen ut gratia sit facta, & non expiret morte concedentis, unde etiam post mortem hujus acceptari potest; sic Haunoldus cit. n. 138.

1220 Quæres 3. an privilegium extinguatur finitâ jurisdictione concedentis? R. rescriptum Justitiæ, seu jurisdictionem delegatam finitâ jurisdictione in delegante, re adhuc integrâ, expirare in delegato; non autem, si res non sit integra, expressè decisum esse in c. *gratum*, c. *relatum*, c. *licet*, *undique* de offic. deleg. & c. *ult. §. fin.* de offic. Legat. c. *si cui nulla* de præbend. in 6. L. Et quia ff. de jurisdictione omnium Jud. id, quod procedit de cessatione ipso jure, ut probat Castropal. cit. de privileg. tr. 3. d. 4. p. 16. §. 3. n. 1. licet delegatus ignoret jurisdictionem in delegante expirasse; quia jurisdictione delegata, est delegantis, & non est propria delegati, antequam illa uti cœpit. Igitur si in hoc nulla sit, nulla etiam erit in delegato: secus tamen est in casu, quo res adhuc est integra, si ignorantiam delegati comitetur error communis, seu ignorantia populi de sublata jurisdictione in delegante, ut multis probat Sanchez. l. 3. de matrimonio. d. 22. n. 59. quia error

Tom. V.

communis facit, ut tali casu gesta per delegatum valeant, jure suppleto defectum jurisdictionis. Sed de his plura l. 1.

Si autem rescriptum sit gratiæ, consequenter concessivum privilegii, regula communis est, si gratia facta sit, non expirare finitâ jurisdictione concedentis; secus verò, si sit *facienda*, colligitur ex c. *si super gratia* 9. de offic. delegat. in 6. ibi: *si super gratia cuiquam ab Apostolica Sede facta executores fuerint deputati: æquum esse censemus, ut sicut ipsa gratia (licet nondum sit in ejus executione processum) morte non perimitur concedentis; sic nec etiam re integra perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratia predicta accessoriam, naturam sequi congruit principalis. Ne gratiam eandem, vel reddi, quandoque omnino inutilem, vel ipsius effectum in tempus longius (cum illius dispendio, cui facta extitit) differri contingat.* Quod etiam colligitur ex cit. c. *si cui*, de præbend. in 6. sic gloss. in c. *si cui* ibid. vers. *Secus facienda*, Sanch. l. 8. matr. d. 28. n. 64. Suarez l. 8. de Legib. c. 31. à n. 1. & alii. Hinc probabilius est, licentiam tibi datam à Pontifice, Episcopo, vel Parocho, in favorem poenitentium ad audiendum eorum confessiones esse gratiam factam, quia talis concessio est potius favor factus ipsi Sacerdoti, quam poenitentibus cum nulla certæ personæ mentione. Nec juvat paritas desumpta à rescriptis justitiæ, cum hoc apertè decisum sit in jure, ut diximus n. 1220. quin aliquid determinetur de rescriptis gratiæ. Et licet communis sententia, quam cum aliis tenet cit. Sanch. d. 28. n. 23. si ea facultas concessa sit expressis certis personis velit, esse gratiam faciendam; & Castropalaus dicit tr. 3. d. 4. p. 16. §. 4. n. 5. censeat, ab ea in praxi non esse recedendum; oppositum tamen iudicat non carere suâ probabilitate.

Quæres 4. an desinat privilegium per renuntiationem expressam? ante resolutionem not. solum *non usum* privilegii, esse renuntiationem solum impropriam, & consistere cum retentione privilegii. Idem est, si quis se obliget ad non utendum privilegio; hæc enim obligatio, ut est manifestum in multis casibus, stat cum jure ad validum usum privilegii, quæstio igitur procedit de renuntiatione propriè dicta, nimirum *expressâ*, quæ continet voluntatem formalem, licet non necessario specificam, abdicandi à se totum jus privilegii, exterius

M m aliquo

aliquo modo proditam, & à concedente acceptatam, aut ab alio tertio juxta naturam privilegii, cui renuntiarur; debet autem acceptari illa voluntas formalis: quia ab ea totam vim habet renuntiatio; debet etiam esse de abdicando jure privilegii; nam si *de non-usu* duntaxat proponendo, scilicet senunquam usurum privilegio, poterit mutari voluntas, & usus privilegii erit licitus: non tamen est necessaria *specificata*, quia non confunditur cum *formali*, quo nomine intelligo expressam voluntatem, quæ potest esse etiam generica, quæ est ipsum genus, & species in eo confusè contentas formaliter & expressè vult, licet cognitio proponens objectum distincta non sit, sed confusa, ratione rei representata; sed tunc erunt servandæ vulgares juris regulæ, videlicet: *sub generali concessione non veniret, quæ in specie non esset quis concessurus*; item, *clausula generalis comprehendit species, quantum potest*, salvâ ratione juris, & recti sermonis; quo posito, & nullum privatum renuntiare posse privilegio concessio *statui*, vel bono alicujus communitatis; quia non sunt propria cuique bona, sed communitatis. *L. cum publicum ff. de pactis c. si diligenti* de foro competente. Hinc nullus Clericus renuntiare potest privilegio fori, & Canonis; quia statui clericali concessum est. Idem est de privilegio concessio pluribus pro indiviso; quia nullus potest præjudicare juri alterius. Hinc nullus filiorum, vel nepotum, potest renuntiare privilegio non solvendi laudemium ex vinea v. g. quam acceperunt à parentibus jure hereditario, quàm diu illam in communione, seu pro indiviso retinent; prout tale privilegium in Styria illis concessum est specialiter ex declaratione LEOPOLDI I. Cæsaris, de quo pluribus egi olim in tractatu de Jure & Justitia. Similiter nemo renuntiare potest privilegio sibi concessio in favorem alteri⁹, sic filius-familias non potest renuntiare privilegio concessio ex Senatus-Consulto Macedoniano, ne possit ex mutuo obligari, quam diu est sub patria potestate; quia tendit præcipuè in favorem parentum, ut illorum indemnitati consulatur.

1223 *R. 2.* Vinculum, sublatum semel per privilegium, non posse redire, etiam factâ renuntiatione expressâ, quia cassam reddere dispensationem, quæ jam semel sortita est effectum, non amplius est in

potestate dispensati; quis enim faciet, ut, quod factum est, infectum sit. Ex hoc fit, quod, si dispensatus sis, ut consanguineam possis accipere in uxorem, esto accipias aliam, hæc mortuâ possis uti dispensatione, & illam accipere. Unde quamvis Gibalinus cit. l. 7. c. 7. n. 12. dicat, quando privilegium est permanens, & habet tractum successivum, posse illi in ordine ad futuras actiones renuntiare ab eo omni, qui est immediatum & adæquatum subiectum ejus, intelligi debet, *si acceptetur à concedente*.

Not. autem 1. quod ad renuntiationem privilegii, vi cujus hoc cesset, requiratur talis voluntas renuntiantis, per quam redeat ad obligationem legis, prout erat ante privilegii concessionem; eamque voluntatem liberam, non coactam. Difficultas autem est, an hæc sola sufficiat, ut cesset privilegium, si talis renuntiatione etiam exterius manifesta cedit in aliorum utilitatem? ut si renunties privilegio *non solvendi decimas*; & non sortiri effectum, sine aliorum acceptance; cum sine hac renuntiatione semper revocari possit. Si autem privilegium spectet solum privilegium (ut est privilegium eligendi confessarium) nec alteri noceat, nec talis renuntiatione facit cessare privilegium sine concedente, renuntiationem acceptante. Nam sine hoc stat voluntas concedentis, à qua suam vim, & efficaciam habet privilegium, colligitur ex *c. licet*, de Procurat. in 6.

Quæres 5. an amittatur privilegium per tacitam renuntiationem? per quam intelligitur ea, quæ defumitur ex quibusdam actibus positivis, vel negativis, qui non videntur stare posse cum voluntate lubeundi, vel retinendi privilegium, seu facultatem gratiosè concessam. Quidam volunt ejusmodi renuntiationem maximè colligi ex non usu, vel actu contrario, aut abusu. Procedit autem hic quæstio de non usu privilegii *affirmativi*, seu concedentis facultatem faciendi actum aliquem positivum v. g. accipiendi decimas, comedendi carnes diebus prohibitis, eligendi ad beneficia &c. Communis regula; ut ait Castropal. hæc p. 18. n. 1. est, *per non usum* amitti ejusmodi privilegia. Sed hæc regula multas habet limitationes.

Nam 1. certum est, non amitti *per non usum necessarium*. v. g. quia nunquam eve-

evenit casus, quo quis uti poruisset; quia talis non usus non potest significare voluntatem internam se abdicandi eo jure. Et ideo servitus aqua ducendæ non amittitur per non usum, si ideo non duxisti, qui fons exaruit L. 35. ff. de servit. prad. rustic. Idem est, si non usus proveniat ex pacto.

2. Nec per non usum diuturnum amittitur privilegium, absolutè, & non sub conditione usûs concessum, si in nullius gravamen tale privilegium cedat; quia talis non usus, nec ex natura rei, nec ex juris dispositione inducit voluntatem abdicantem se privilegio, aut renuntiationis acceptationem in concedente. Dixi si non sit concessum sub conditione usûs, quale est privilegium de nundinis, ut habet L. 1. ff. de nundinis, ibi: *nundinis impetratis à Principe, non utendo, qui meruit, decennii tempore usum amittit.* Si autem sint privilegia, quibus alii gravantur, amittuntur legitimâ præscriptione partis gravatæ, nisi habeant clausulam, *ut iis uti possis tuo arbitratu.* Ex quo vides, quòd non usus occasio esse possit, quòd amittatur privilegium, per præscriptionem à gravatis factam, & hoc tandem sensu procedere eam regulam: *privilegium non usu amitti, quibus alii gravantur.* Nam privilegia, quæ sunt meri favores non amittuntur per non usum neque per modum præscriptionis, nec per modum tacitè renuntiationis.

1226 Ratio primi est. Quia, cum à gravatis præscribitur privilegium ipsi onerosum, ex eo est, quòd talia privilegia, quæ alios gravant, redundant in quandam aliorum servitutem, & obligationem; & quæ jure disponunt de amissione servitutem per non usum, locum habeant in similibus privilegiis; at quando sunt meri favoris, non gravant alios; ergo. Ratio secundi est, quia non usus privilegii affirmative (non enim obligat semper, & pro semper) non est signum sufficiens voluntatis renuntiantis juri utendi privilegio, sed tantum ipsius usui; quæ renuntiatio impropria est, & insufficiens ad deperditionem privilegii, seclusâ dispositione juris, ejus non usum tacitam renuntiationem interpretantis. Et hæc est de mera amissione usûs privilegii ad actum aliquem positivum exercendum concessi.

1227 Si autem loquamur de amissione privilegii per actum illi contrarium, locum

Tom. V.

duntaxat habet in privilegiis negativis, quibus ab onere aliquo liberemur, v. g. non solvendi decimas, tributa &c. & communis regula est privilegium amitti per actum contrarium, c. *cum accessissent*, de constit. c. *si de terra*, c. *Accedentibus* de privil. junct. gl. in c. *ex ore*, de his, quæ fiunt à majore. V. *renuntiasse*; & in c. *gratum*; de offic. deleg. verb. *recessum*. Verùm & hæc regula fallit in aliquot casibus, & ideo limitatur, ut non procedat. 1. In privilegio absolutè concessio, quo nemo gravatur; nam contra tale privilegium nemo præscribit, & actus contrarius fieri potest ex aliis causis, quàm animo non habendi tale privilegium, intellige tamen, ut dixi, si respiciat solum favorem privilegiati. 2. Ut non procedat in privilegiis cedentibus in aliorum gravamen, si habeant tractum successivum, hoc est, si dentur ad plures, & non ad unum tantum actum, nisi à gravatis contra illa legitimè præscribatur. In eo tamen casu, quo per actus in contrarium exercitos privilegium desinit, cessat quidem privilegium, ut à te non possit allegari, (sic Castropal. p. 19. n. 4.) sed solum quoad eos actus, quibus positivè contradixisti privilegio; non autem quoad alios. Dixi, *nisi à gravatis legitimè præscribatur.* Ut autem hoc contingat, sufficit unus actus contrarius, non retractatus, tempore sufficiente ad præscriptionem factus à privilegiato; ita Suarez l. 8. de Legib. c. 35. n. 20.

Quæres 6. an, & qualiter amittatur 1228 privilegium per ejus abusum? 1. abusum privilegii contingere posse tripliciter. 1. Extendendo privilegium ultra id, quod concedit. 2. Ex illo sumendo occasionem delinquendi. 3. Si tuis pravis moribus resistas fini ob quem tibi privilegium datum est. v. g. tibi Canonico datum est privilegium, ut abesse à tua Ecclesia possis, & in absentia beneficii redditus percipias, hoc sine, ut vaces literis; & tu in absentia vageris, & occuperis rebus vanis, his præmissis: 1. quocumque tali abusu privilegiatum reddi dignum, ut privilegium amittat. Nam *privilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur facultate.* ut dicitur c. *ubi*, dist. 74. c. *licet* 18. de Regular. ibi: *non obstante protervâ indiscreti Prælati contradictione, c. ut privilegia*, 24. de privil. ibi: *ne minus sanè illata pertrahantur ad abusum, propter quem possint merito revocari*; ratio utrobi-

Mm 2

que

que redditur: quia privilegium meretur amittere, &c. Ubi tamen norandum, privilegiatum, per ejusmodi excessum aliquem, seu abusum privilegii, privilegium non amittere ipso facto; cum in allatis textibus solum dicatur, quod *meretur privari*, nisi ex ipsa concessione privilegii aliud colligatur, ut fit in c. 2. de postulat. Prælat. ubi habetur, quod, *qui postulatam cassatum vitio personæ innovat, sit eligendi, & postulandi potestate privatus. c. cum in cunctis 7. §. ult. de elect. ibi: Clerici sanè, se contra formam istam quemquam elegerint, eligendi tunc potestate se noverint privatos: id, quod etiam dicitur in c. Cum Vintonensis, eod. & hoc de abusu primo modo. Si quis autem abutatur secundo modo, non privatur privilegio ante sententiam declaratoriam criminis, ut colligitur c. ex literis 16. de vit. & honest. Cleric. ibi: *mandamus, quatenus, si tales tertio à te commoniti, ab hujusmodi non respuerint, cum facto abjiciant privilegium clericale, tu, quominus, dum his se implicent, de suis facultatibus, statutis, & consuetudinibus patria subjaceant non defendas eosdem. & c. fin. de immunit. Ecclesiar. ubi dicitur, quod sub spe immunitatis delinquens in Ecclesiis, vel coemiteriis, immunitate non gaudeat. Abutens tertio modo privatur privilegio, pro tempore, dum finis cessat; & quidem in totum, vel partem, si vel in toto, vel in parte finis cesset; de quo amplius videri potest Castropal. doctrinam exemplis illustrans p. 20. à n. 9.**

1229 Quæres 7. qualiter desinat privilegium revocatione? Not. quod ex privilegiis aliud sit merè *gratuitum*, id est liberà Principis voluntate concessum, vel consistens in potestate delegata ad aliquem usum contra, vel præter legem, vel jus aliquod transfrens in privilegiatum; aliud *onerosum*, & *lucraticum*, quod datur ob onus aliquod, aut lucrum exhibitum à privilegiato; aliud, quod datur in *præmium meritorum*, vel servitiorum exhibitorem à privilegiato, aliud *antidorale* datum ex gratitudine, quod ferè cum priori coincidit; quibus positis: *§. 1.* privilegium, *merè gratuitum*, cum translatione juris, non posse validè revocari *sine causa*, sive datum sit subdito, sive non subdito; quia nemo hominum habet potestatem sine causa privandi alterum jure suo. *Ex causa* verò (ut si talis concessio vergeret in grave damnum coronæ, Sedis, aut jurium ejus, propter quod, si

fuisse prævisum, ea gratia facta non esset) revocari posse, datum non subdito; Unde non tenetur Princeps contractibus in grave præjudicium initis, cum ad dilapidanda bona Regni, careat facultate. Hinc talis revocatio privilegii erit impropria, & potius declaratio, primam concessionem non fuisse extensam ad eum eventum. Sic Gibalinus cit. c. 7. q. 10. n. 1. Si autem datum sit subdito, etsi revocari possit ex qualibet causa, quæ in Repub. sufficit ad aliquem privandum jure suo. At si ei concessum sit solum ad aliquem usum, sine translatione ullius juris, valide quidem, etiam sine causa revocari potest, cum peccato tamen, saltem veniali, ob levitatem animi eo casu relucens in revocante; datum autem non subdito, non revocatur validè, cum transierit in pactum.

Et ideo non potest revocare pro libitu, etsi privilegium sit lucraticum; quia non potest subditum exuere ad libitum jure, aut bonis suis; cum ex naturali justitia teneatur servare pacta atque contractus etiam cum subdito. Et ideo privilegium gratis concessum, & dominium alicujus in privilegiatum transferens, est irrevocabile. Ita Gibalinus cit. c. 7. q. 10. n. 3.

§. 2. privilegium onerosum revocari non posse, nisi ex legitima causa boni communis; quo casu revocans reddere debet pretium, si quod accepit pro concessione; vel si opus jam præstitum, compensare; alias ea potestas esset contra rectam gubernationem, & violaret contractum onerosum. Idem censendum est de privilegio remuneratorio, & antidorali, quando privilegium non excedit merita, & obsequia, præsertim expressa in concessione; Sic Haunold. cit. n. 263. Princeps enim non potest revocare privilegia, vel concessiones illas, quæ in naturam, vel vim contractus transeunt; vel pro quibus pecunia intervenit, vel conceduntur in compensationem meritorum, saltem extra casus, quibus id ratio boni communis, & Reipublicæ, præponderans favori talium contractuum ex jure naturali, postulat; ita etiam Barbof. in c. 1. de probat. n. 9. si autem Inferior dispensat in lege Superioris, privilegium concessum non potest sine causa validè revocare; quia ponitur dispensasse ex causa; ergo ex causa debet revocare si revocare vult.

Not.

1231 Not. præterea esse tacitam quandam privilegii revocationem, quoties Princeps facit aliquem actum, qui non potest subsistere, nisi alicui privilegio, vel adæquatè, vel inadæquate deroget, ita tamen, ut sciat privilegium, faciatque actum illi repugnantem, volens non obstante ejusmodi privilegio, cum enim sint tunc in Principe duæ voluntates sese destruentes, & contradictoriæ; posterior priorem excludet ac proinde ejus effectum tollet. Sed circa hoc vide. dicenda à n.

1232 Not. 2. privilegia, quæ revocabilia sunt, revocari posse à concedente, & ejus successore; quia sic habet eandem cum eo potestatem. Si Prælati inferior concedat privilegium, summus Pontifex valide illud potest revocare, cum ab eo omnis potestas in inferiores dimanet, & possit novam legem privilegio derogativam concedere; id, quod non potest concedente Superior, sed Pontifice inferior, cum talis non possit justè prælatum inferiorem suâ jurisdictione ordinaria spoliare; nisi in ea pendeat immediatè à tali Superiore; ita cum communi Sanchez D. 33. n. 7. Gibalinus dict. c. 7. q. 10. de Revocat. privil. n. 1.

1233 Ut autem cum effectu revocatio privilegiorum fiat, not. 3. privilegium corpori juris insertum, non revocari, per dispositionem aliquam particularem, esto revocationi privilegiorum apponatur clausula generalis: *non obstantibus privilegiis, quibuscunque contrariis*; quia sic privilegium habet vim legis communis, ac ejus naturam sequitur; & correctio legis vitanda est, nisi specificè ponatur; id, quod etiam dicendum est de privilegio ex contractu oneroso. Nam tale privilegium est simpliciter irrevocabile, nisi ex causa gravissima; nec, nisi factâ compensatione, ut diximus in præced. Similiter privilegium habens clausulam, ut ei derogari non possit, nisi ejus de verbo ad verbum specifica mentio fiat, non revocatur prædictâ clausulâ generali; nec aliter, nisi revocetur cum clausula, priori reflexè derogativâ; ne prior clausula sit otiosa. Unde Gibalinus cit. n. 4. censet, requiri saltem hanc, vel similem clausulam derogatoriâ non obstante tali clausulâ, aut privilegio, *quacunque verborum formâ concepto*. Et ideo privilegium clausulatum: *ut sine speciali mentione, vel etiam de verbo ad verbum relatione, non censetur revocatum*,

habet sufficientem clausulam, reflexè derogativam priori sub his terminis: *non obstantibus quibuscunque contrariis, sub quacunque formâ conceptis; vel etiam si debeat eorum specifica mentio fieri, aut de verbo ad verbum referri*. Nam sic satis constat de mente revocantis; nec antecessor, successoris potestatem potuit restringere; vel obligationem imponere, sciendi omnes clausulas.

Præter hæc not. 1. juxta nonnullos 1234 privilegium, Concilio generali stabilitum, non revocari; nisi in revocatione fiat mentio illius Concilii, saltem sub his terminis: *non obstante quacunque constitutione, etiam in Concilio generali edita*, ut colligitur ex c. *Ex parte*, 3. de Capell. Monachorum, ubi, cum Honorio III. intimatum esset, quod Monachi in Prioratibus, singuli habitarent, & sine focis, & illi in favorem suum allegassent rescriptum Apostolicum, quod in Prioratibus singuli habitare possint, Pontifex rescripsit Episcopo Venetensi: *cum id obviet Lateranensi Concilio, de quo nulla mentio est in literis antedictis, Fraternitati tuae respondimus, quod hujusmodi literas ab Apostolica Sede non credimus emanasse*; id, quod etiam habetur in c. *fin.* eod. Dixi: *juxta nonnullos*. Nam alii, ut diximus l. 1. t. 2. sentiunt oppositum, nisi forsan tale rescriptum aliquid indulgeret contra generalis Concilii Decretum, quo aliquid speciale statueretur, tanquam proprium certi status; cujusmodi est in casu præsentis. Nam Concilium Lateranense, ut patet ex c. 2. de statu Monachorum, statuit, ut Monachi non ponantur in Parochiis, villis, oppidis, atque adeo Prioratibus singuli, hoc est, sine focis, ne soli inter seculares homines spiritualium hostium confictum expectent; sed cum suis fratribus, cum quibus possint ducere vitam regularem, ut dicitur cit. c. *fin.* quod est proprium status Monachorum.

Not. 2. Privilegium, Corpori juris insertum, tacitè revocari per legem aliam universalem, illi contrariam, etiam si nulla privilegii mentio fiat; quia Princeps non præsumitur ignorare, quæ juri communi inserta sunt. Idem procedit, si contra tale privilegium concedatur aliud perpetuum, & illi contrarium; quia sic præsumitur concessum etiam factâ consideratione prioris; Secus autem est de privilegio, non inserto Corpori juris, hoc enim nec revoca-

tur vel lege universali, vel mandato, aut rescripto hominis *expresse* illud non revocante; quia Princeps præsumitur talia privilegia ignorare; ac ideo, nisi exprimat, nolle revocare. Unde hujusmodi privilegia, Corpori juris non inserta, nunquam revocantur privilegio, nisi prioris mentionem faciat, sive utrumque sit generale; sive secundum generale, & primum speciale: ratio est eadem; si autem prius privilegium est generale, & posterius speciale, illi derogatur solum, in quantum est huic contrarium. Nam generi per speciem derogatur; & posterius est quadam exceptio ab illo generali.

1236 Not. 3. Per sententiam datam contra privilegium, hoc non revocari tacite; quia vel sententia pro poena infligit privationem privilegii? & sic est expressa revocatio; vel solum dicit, quod in eo casu privilegium non obstat? & sic non est revocatio, sed reprobatio, seu judicialis declaratio, quod privilegium ad eum casum se non extendat: si autem privilegium revocetur per legem, ut hæc revocatio valeat, requiritur ea promulgatio, quæ generaliter requiritur, ut lex incipiat obligare: Si autem fiat privatim, vim non habet, donec innotescat privilegiato. Nam notitia revocationis debet haberi a privilegiato, ut illa sortiatur effectum, de qua notitia discurrendum est proportionaliter, sicut de notitia legis, ut vim obligandi obtineat, juxta dicta l. 1. tit. 2. de constitut. Et hæc de privilegiis in genere.

ARTICULUS VI.

De Privilegiis in specie.

Cum hoc titulo pluribus locis agatur de certis privilegiis in specie, cujusmodi sunt privilegia exemptionis à jurisdictione Ordinariorum; immunitatis à solutione decimarum, etiam novalium; facultatis celebrandi, vel audiendi divina tempore interdicti; celebrandi in altari viatico &c. de singulis in particulari aliquid dicendum venit.

§. 1.

De Privilegio Exemptionis à jurisdictione Ordinariorum.

1237 Cum jam lib. 1. tit. 2. de Constitutionibus, egerimus de lege Episcopali,

tam jurisdictionis, quam Diocesana, ibidemque resolverimus, an & qualiter Regulares exempti sint ab ejusmodi legibus; an à jurisdictione Legatorum Papæ? qualiter eximantur à jurisdictione Ordinariorum quoad punitionem, si delinquant in loco non exempto? &c. tangemus hic ea tantum, quorum specialis mentio fit hoc titulo in materia Exemptionis.

Quæstio igitur est, 1. an ex solutione census annui, qui Papæ solvitur, rectè probetur privilegium exemptionis ab Ordinario? 2. Ex hoc præcisè non probari, ut habetur in c. *Recepimus*, 8. h. t. quia cum Ecclesia possit censualis esse Papæ, quin hoc sit in signum exemptionis, sed solum protectionis, ut ait textus, ex dicta solutione census præcisè, non rectè inferitur exemptio: Sic Alexander III. cit. c. 8. Et ideo exemptio, nec ritè probatur ex literis Apostolicis per hoc præcisè, quod quis nominatim cum omnibus rebus suis sub Apostolicæ Sedis protectione existere declaratur, ut aperte resolvit Innocentius III. in c. *Ex parte*, 18. eod. Hinc aliud est, quando in privilegio, vel scripto non principaliter collato ad dandam libertatem, seu exemptionem, solum narrat, talem Ecclesiam ad jus, & protectionem Ecclesiæ Romanæ pertinere; aliud, si in eo de negotio exemptionis agatur, & disponat, aut decernat per suam sententiam asserens illam exemptam esse, *juris D. Petri existere, ad jus, vel Romanam Ecclesiam simpliciter, vel immediatè pertinere*; Si primum? ex eo non rectè probatur exemptio ex tali scripto; quia talis narratio potest procedere ex errore facti; & pertinere ad Ecclesiæ Romanæ protectionem, stare potest sine exemptione: secus est, si secundum, sic enim significat modum specialem, quo pertinet ad Ecclesiam Romanam ultra illum, qui convenit omnibus aliis Ecclesiis (omnes enim aliæ Ecclesiæ per totum orbem generaliter illi subsunt) aliàs enim ea verba nihil operarentur. Sic c. *se Papa*, 10. h. t. Eandem exemptionem significant hæc verba in rescripto expressa: quod Ecclesia sit libera, seu quod potiat Ecclesiæ Romanæ libertate, vel quoad hoc prærogativa gaudeat speciali: vel etiam, si indefinè dicatur, quod Ecclesiæ Romanæ annum centum solvat, ad indicium *percepta libertatis*, vel quod Ecclesiam illam eximat ab Ordinarii potestate, vel quod non audeat illis